

Čínsko – japonský makroregion (Východní Asie)

1. Vymezení a společné znaky makroregionu

- **Geografické vymezení:**
 - **Jádrové státy:** Čína, Japonsko, Korejská republika (Jižní Korea), Korejská lidově demokratická republika (Severní Korea).
 - **Přidružená území:** Tchaj-wan (Čínská republika), Hongkong a Macao (zvláštní administrativní oblasti Číny).
 - Někdy je přiřazováno i Mongolsko.
- **Společné charakteristické rysy:**
 - **Vysoká hustota zalidnění:** Nejlidnatější makroregion světa, zejména v pobřežních nížinách.
 - **Ekonomická dynamika:** Jeden z nejvýznamnějších a nejrychleji rostoucích ekonomických center světa. "Motor" globální ekonomiky.
 - **Kulturní dědictví:** Společné civilizační kořeny ovlivněné starověkou Čínou (konfucianismus, buddhismus, znakové písmo).
 - **Pracovní etika:** Důraz na píli, disciplínu, vzdělání a kolektivismus.
 - **Technologická vyspělost:** Region je světovým lídrem v mnoha high-tech odvětvích (elektronika, robotika, automobilový průmysl).
 - **Přírodní rizika:** Vysoká seismická a vulkanická aktivita ("Pacifický ohnivý kruh"), častý výskyt tajfunů.
 - **Geopolitické napětí:** Dlouhodobé historické spory, rozdělení Korejského poloostrova, otázka Tchaj-wanu.

2. Přírodní podmínky

- **Geologie a reliéf:**
 - **Čína:**
 - Obrovská a rozmanitá.
 - **Východ:** Hustě zalidněné, úrodné nížiny (Velká čínská nížina, Mandžuská nížina) a delty velkých řek.
 - **Západ:** Dominance vysokých pohoří (Himálaj, Ťan-šan, Altaj) a rozsáhlých náhorních plošin (Tibetská náhorní plošina - "střecha světa") a pánví (Tarimská pánev s pouští Taklamakan).
 - **Japonsko:**
 - Hornaté ostrovní souostroví (Honšú, Hokkaidó, Kjúšú, Šikoku).
 - Přes 70 % povrchu tvoří hory, nížiny jsou malé, ale hustě zalidněné (Kanto s Tokiem).
 - Mnoho aktivních sopek (Fudži).
 - **Korejský poloostrov:** Převážně hornatý.
- **Podnebí:**
 - Velmi rozmanité, od tropického po chladné mírné.
 - Dominantní vliv **monzunového klimatu** na východě a jihu.

- **Letní monzun:** Z Tichého oceánu, přináší horké a vlhké léto s vydatnými srážkami.
- **Zimní monzun:** Ze Sibíře, přináší studenou a suchou zimu.
- **Kontinentální a vysokohorské klima:** Na západě a severu Číny (extrémní teplotní rozdíly, sucho).
- **Vodstvo:**
 - **Velké řeky Číny:**
 - Pramení na Tibetské plošině a tečou na východ.
 - **Chuang-che (Žlutá řeka):** "Žal Číny" - unáší obrovské množství sedimentů (spraše), což způsobuje zanášení koryta a katastrofální povodně.
 - **Čchang-t'iang (Dlouhá řeka, Jang-c'-t'iang):** Nejdelší a nejvodnatější řeka Číny, klíčová dopravní tepna. Nachází se na ní největší přehrada světa **Tři soutěsky**.
 - **Si-t'iang (Perlová řeka):** Na jihu Číny.
 - **Řeky v Japonsku a Koreji:** Krátké, prudké, s velkým hydroenergetickým potenciálem.
- **Biosféra:**
 - Původní vegetace byla silně pozměněna tisíciletou lidskou činností.
 - **Východní a jižní Čína, Japonsko, Korea:** Původně opadavé a smíšené lesy mírného pásu, na jihu subtropické lesy.
 - **Západní Čína:** Stepí, pouště, vysokohorská vegetace.
 - **Fauna:** Panda velká (endemit Číny), makak japonský.

3. Obyvatelstvo

- **Počet a hustota:**
 - Žije zde přes 1,6 miliardy lidí (více než 1/5 světové populace).
 - **Čína:** Druhý nejlidnatější stát světa (cca 1,42 mld.).
 - Extrémně nerovnoměrné rozmístění.
 - **Vysoká koncentrace:** Východní třetina Číny, Japonsko (pobřežní nížiny), Korejský poloostrov.
 - **Řídké osídlení:** Západní a severní Čína, horské oblasti Japonska.
- **Dynamika a demografické politiky:**
 - **Čína:** Dříve politika jednoho dítěte (vedla k rychlému stárnutí populace a nerovnováze pohlaví), dnes je zrušena.
 - **Japonsko a Jižní Korea:** Patří k zemím s nejnižší porodností a nejstarší populací na světě. Čelí demografické krizi.
 - **Severní Korea:** Izolovaná data, ale pravděpodobně horší demografické ukazatele.
- **Etnická a jazyková struktura:**
 - Na rozdíl od jiných asijských regionů je etnicky relativně homogenní.
 - **Čína:** Dominantní etnikum **Chanové** (přes 90 %). Oficiálně uznáno 55 národnostních menšin (Tibeťané, Ujgurové, Mongolové).

- **Japonsko a Korea:** Patří k etnicky nejhomogennějším státům světa.
- **Náboženství a filozofie:**
 - Často dochází k synkretismu (mísení) různých směrů.
 - **Konfucianismus a taoismus:** Filozofické systémy, které silně ovlivnily kulturu, společnost a morálku v celém regionu.
 - **Buddhismus (mahájánový):** Rozšířený v Číně, Koreji, Japonsku.
 - **Šintoismus:** Původní japonské náboženství, uctívání přírodních božstev (kami).
 - **Oficiální ateismus:** V komunistické Číně a Severní Koreji.
 - Křesťanství: Významná menšina v Jižní Koreji.

4. Hospodářství

- **Obecná charakteristika:**
 - Region tří ze čtyř největších ekonomik světa (Čína – 2., Japonsko – 4.).
 - Model "**státem řízeného kapitalismu**" nebo "**exportně orientované ekonomiky**".
 - Důraz na investice do vzdělání, vědy, výzkumu a infrastruktury.
- **Zemědělství:**
 - Zaměstnává klesající podíl obyvatelstva, ale je vysoce intenzivní.
 - Cílem je zajistit potravinovou soběstačnost pro obrovskou populaci.
 - **Hlavní plodina: Rýže.** Pěstována na zavlažovaných polích na jihu a východě.
 - **Další plodiny:** Pšenice, kukuřice, sója (sever Číny), čajovník, bavlna.
 - **Živočišná výroba:** Největší světové stavy **prasat** (Čína) a drůbeže.
 - **Rybolov:** Region patří k největším světovým producentům (Japonsko, Čína).
- **Průmysl:**
 - "**Dílna světa**": Region je dominantním světovým producentem v mnoha odvětvích.
 - **Těžba:**
 - **Čína:** Největší světový producent **černého uhlí**, železné rudy, wolframu, antimonu a vzácných zemin (klíčové pro high-tech).
 - Japonsko a Jižní Korea jsou surovinově chudé, závislé na dovozu.
 - **Klíčová průmyslová odvětví:**
 - **Těžký průmysl:** Hutnictví železa a oceli (Čína je absolutní světový lídr).
 - **Strojírenství:**
 - **Automobilový průmysl:** Japonsko (Toyota, Honda), Jižní Korea (Hyundai, Kia).
 - **Lodní průmysl:** Jižní Korea a Čína soupeří o první místo ve světě.
 - **Elektronika a elektrotechnika:**
 - **Japonsko a Jižní Korea (Samsung, LG):** Lídři v spotřební elektronice, polovodičích.
 - **Čína:** Největší světový výrobce mobilních telefonů, počítačů a další elektroniky (často montovny, ale roste i vlastní vývoj).

- **Textilní a oděvní průmysl:** Čína.
- **Služby a doprava:**
 - Velmi rozvinuté, zejména v Japonsku a Jižní Koreji.
 - **Doprava:**
 - Největší světové **přístavy** (Šanghaj, Singapur - mimo region, ale klíčový, Ningbo, Shenzhen).
 - Extrémně hustá a moderní železniční síť, lídři ve vysokorychlostních vlacích (**Šinkansen** v Japonsku, Maglev v Šanghaji).
 - **Finance:** Tokio, Hongkong, Šanghaj, Soul – patří mezi nejdůležitější světová finanční centra.

5. Regionální specifika a problémy

- **Čína:**
 - **Ekonomika:** Přejít od centrálně plánované k socialistické tržní ekonomice. Obrovský ekonomický růst, ale za cenu velkých environmentálních a sociálních nákladů.
 - **Problémy:** Extrémní znečištění ovzduší a vody, porušování lidských práv (Tibet, Ujgurové v Sin-ťiang), vnitřní regionální disparity (bohatý východ vs. chudý západ).
- **Japonsko:**
 - **Ekonomika:** Po poválečném "ekonomickém zázraku" dlouhá období stagnace. Stále technologický lídr, ale čelí silné konkurenci.
 - **Problémy:** Demografická krize (stárnutí a úbytek populace), vysoká závislost na dovozu surovin a energií, vysoký veřejný dluh.
- **Jižní Korea:**
 - **Ekonomika:** Další příklad "ekonomického zázraku", založeného na velkých průmyslových konglomerátech (**čaebolech** - Samsung, Hyundai).
 - **Problémy:** Silná závislost na exportu, společenský tlak na výkon, napjaté vztahy se Severní Koreou.
- **Severní Korea:**
 - **Ekonomika:** Jedna z nejuzavřenějších a nejchudších ekonomik světa, centrálně plánovaná, v krizi.
 - **Politika:** Totalitní komunistická diktatura (ideologie čuče).
 - **Problémy:** Hladomory, porušování lidských práv, jaderný program jako zdroj mezinárodního napětí.
- **Tchaj-wan:**
 - **Ekonomika:** Vysoce rozvinutá, technologický lídr (výroba polovodičů a čipů - firma TSMC je světově klíčová).
 - **Politika:** Demokratický stát, který Čína považuje za svou "odpadlickou provincii". Zdroj velkého geopolitického napětí.